

A Honismereti Akadémián

Csütörtök — a kirándulások napja

Csütörtökön folytatta munkáját a megyénkben zajló, XVI. Országos Honismereti Akadémia. E nap ugyan az utolsó előtti volt a sorban, ám programkinálata korántsem adott módot a „lazításra”, lévén, hogy a résztvevők ez alkalommal ismerkedhettek meg megyénk történelmi, kulturális örökségével, s annak emlékhelyeivel.

Reggel nyolckor három irányba indultak Tatáról a hallgatókat szállító autóbuszok. Voltak, akik nemzetiségi hagyományaink megismerésére vállalkoztak, másokat a műemlékek és az ipartörténeti kiállítások vonzottak. Talán a legnagyobb létszámú csoport az volt, amely az irodalmi és történelmi emlékeink újbóli felfedezésére tett kísérletet.

A múlt hagyományai a jövő értékei

Bánhidán népviseletben fogadták a vendégeket

A megyénkben élő nemzetiségek néprajzi hagyományainak bemutatása az akadémia érdeklődő hallgatóságának nemcsak melőzhetetlen tartalmi szempont volt, hanem megtisztelő kötelessége is a vendéglátóknak. Mi sem természetesebb annál, mint hogy autóbuszra pattantak a vendégek, s irány az előadások, hozzászólások, viták, javaslatok, észrevételek, állásfoglalások „Verbálójából” a hagyományörző törekvések gyakorlati eredményeinek, tényeinek valósága.

Tatabánya-Bánhidán, a kis múzeum bejárati lépcsőjén szlovák népviseletben fogadták a vendégeket. *Izing Mihály*, Bánhida Barátainak Köre elnöke elmondta a település történetét, majd közösen megtekintették a nagy elismerést aratott néprajzi szobát és az iskolatörténeti kiállítást. A szomszédos római katolikus templomban tett tisztelgő látogatáson rögtönzött kiállítással bemutatták többek közt a templom alapító levelét, egy múlt századi püspöki látogatás jegyzőkönyvét (Visitio canonica Domus-t), értékes kegytárgyait.

A tarjáni német tájház kapujában népviseletben öltözött lányok és fiúk — a

magnóból pedig a helyi Mini Sramlizenekar muzsikája fogadott. *Szegedi Jánosné*, az iskola igazgatója elmondta, hogy az oktatás kétnyelvű náluk, s ha valaki óhajta, a lányok és fiúk német nyelvű idegenvezetést is igénybe vehetnek. Amíg a látogatók egymásnak adták a kilincset, hogy megtekintsék a szobákat, szóba kerültek az elmúlt napok, s immár értékelemmé kristályosodott többekben Pozsgay Imre lélekemelő, bizonyítást adó beszéde, az együttlét öröme — mindezekből pedig a felket adó feltöltékezés a holnap munkájához, küzdelmeihez.

A tokodi alkotóház vendégszeretete sokáig emlékezetes marad; szánkban a kürtöskalács és a szétmáló, langymeleg pogácsa ízével, kezünkben a csuhéfontó asszonyok remekművű munkáival, s annak a tudatával, hogy nagyon-nagyon szegények lennének e szívközeli kézműves hagyományok kultúrája nélkül. Jó volt tudni, hogy tudják; kincset őriznek itt, a kétkezi tehetség ősi kincseit.

A kesztői művelődési házban lenyűgözött az országhatárokon túl is híres, arany minősítést kiérdemelt pilliscsévű asszonykórus háromszólamú énekével, ere-

deti hangzásával, összeszokottságával, ami tizenhét év után nem is meglepő. A fergeteges taps elhaltával a néhány szomszédal odébb berendezett tájházba sétáltak, amely a falu legrégebbi épülete, 1757-ből való. A helyszűke miatt zsúfolt falumúzeum szemlélteti a község történelmét, agrártörténetét és néprajzát egy tágasabb jövőre várakozva. — Nagyon hasznos megismerkedni más vidékek honismereti törekvéseivel. Most látni már, hogy óvni kell mindent, mert sok minden hiányzik a társadalomból, s erről egy ilyen rendezvényen meggyőző-

Értékek és értékelések

Akik a programkinálattól a másodikként jelzett útvonalat választották e meleg napon, műemlékeink egy részével és ipartörténetünk néhány fejezetével ismerkedhettek meg. Tatától útközben Vértesszőlőre, az előemberi leletekhez vezetett, majd a megyeszékhelyre, ahol *Fürészné Molnár Anikó* igazgató szakszerű kalauzolásában tekinthették meg a Munkásmozgalmi és Ipartörténeti Múzeumot. Bajnán a templom és a kastély kínálta látnivalót, s miként a többi csoport, e kirándulás résztvevői is Esztergomba érkeztek még dél előtt.

Egy ilyen tanulmányút nem csupán ismeretbővítésre nyújt lehetőséget, hanem másra is. Többek között arra, hogy a hallgatók kicseréljék eddig szerzett tapasztalataikat, újra idézzék a számukra fontos pillanatoikat. Ennek apropóján kérünk néhányunktól előzetes véleményt mi is. *Kisérdi Dező* Budapestről érkezett, a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat történész munkatársa. Benyomásairól így beszélt:

— Évek óta visszatérő vendég vagyok a honismereti akadémiákon. Az ideit nagyon fontosnak tartom. Egyrészt, mert most vált a kezdeményezés nagykorúvá, másrészt, mert ebben a korszakban, amikor annyi, de annyi érték kerül szinte robbanásszerűen a felszínre, mi néhányat megragadtunk, kiemeltünk e sokaságból. Fontosnak tartom a nyitást tényét is a nemzet tudat és az egyházakkal kapcsolatos kérdések megközelítésében.

Kishegyi Viktória, a bajai tanítóképző főiskola tanáraként vett részt az egyhetes rendezvénysorozatban.

— Rendkívül sokat tanultam már a nyitó napon is — összegezte tapasztalatait

het az ember — e meggyőződéshez én sokat kaptam itt. Az előadásokból: *Juhász* akadémikus, *Benda* professzor és a *Pozsgay*... Végre leülhettek az egyházak képviselői velünk, köztük: ez nagy áttörés! Munióiót kaptunk a további munkához, szellemi bázist, meg példákat a meggyőzéshez, hogy ezt tényleg csinálni kell — mondotta *Illés Ferenc*, Zircről, remélvén az általa szorgalmazott kiállítás megteremtéséhez termékenyebb hónapokat — aztán elindultunk egyik szellemi kútfőnk, Esztergom felé.

a tanárnő. — Nemcsak azért ragadott meg Pozsgay Imre beszéde, mert magam is nemzetiségi kérdésekkel foglalkozom, hanem főként megközelítési módja miatt, ahogy ezekről a dolgokról beszélt. Bennem is megerősítette e néhány nap a magyarságtudatot, az európaiságot tudatát. Hasznosítható munióiót, új ismereteket kaptam munkámhoz is. Nagyon gazdagnak látom a megye néprajzi hagyományait, követendő példaként fogom hirdetni ápolásuk módját, még akkor is, ha némelyik gyűjtemény esetében hiányoltam a tudományos rendszerezettség jeleit. Első alkalommal vettem részt honismereti akadémián, nem csalódtam. Feltett szándékomban, hogy tanítványaimat szervezett módon is bekapcsolom otthon a honismereti mozgalomba.

Gémes Balázs, néprajzkutató a szekszárdi múzeumban.

— A közhelyeken és a kötelező udvariasságon túl is, csak jó véleményt mondhatok. Annál is inkább figyeltem az itt történteket, mert jövőre mi rendezzük a honismereti akadémiát. Jó alkalom volt a hét arra is, hogy kollégákkal beszélhessek szakmai kérdésekről. Irigylésre méltónak tartom Komárom megye múzeumi hálózatát, legalábbis a mi viszonyainkhoz képest.

Bartha Éva, a Hazafias Népfőnt Országos Tanácsának munkatársa, az egyik szervezőként nyilatkozott:

— Nagyon nehéz véleményt mondani. Ha hirtelen végig gondolom az elmúlt néhány nap eseményeit, akkor talán kijelenthetem, hogy nem okoztunk csalódást. Nagyon jó előadók fogadták el meghívásunkat, ezt maguk a hallgatók is megerősítették. Szeretnénk ezen az utolsó napon is sok szépet mutatni, hogy mindenki minél többet vihessen haza abban a képzeletbeli tarisznyában.

Ruppert Ferencné Pécsről, *Henkei Sándorné* Tamásiból, *Keceli Kornélia* Szombathelyről, *Vaszari Tibor* pedig Bonyhádról érkezett. Az esztergomi városnézés közepette ültek be egy csendes vendéglőbe, hogy szomjukat oltás. Vidáman beszélgettek, amikor megszólítottuk őket.

Mint mondták, vidámságuk egyetlen oka, hogy jól érzik magukat a Honismereti Akadémián, amelynek munkáját tartalmasnak, színesnek, érdekesnek tartják. *Ruppert Ferencné* arról is beszélt, hogy segítőkész emberekkel találkozott itt léte alatt, olyanokkal, akik felkészülten fogadták, bármerre járt.

A résztvevők megkoszorúzták Komáromban a szabadságharc hőseinek koppjait

Irodalmi és történelmi emlékeink nyomában

Az akadémia résztvevőinek legnépesebb csoportja a megyei irodalmi és történelmi emlékeket bemutató Komárom—Almásneszmély útvonalat választotta. Komáromban elsőként az 1848—49-es honvédtábornokok és várkapitányok tiszteletére kialakított emlékparkot tekintették meg, amely a Tatán élő *Cs. Kiss Ernő* fadaragóművész tervei alapján készült el. *Kecskés László* helytörténész, a komáromi Klapka György Múzeum igazgatója elmondotta, hogy a hős várvédők emlékét 11 kopjafa őrzi, s ezeket a helyi fadaragóművészek készítették 1983 óta. A legutolsó, *Görgey Ártúr* nevét viselő oszlopot az idén, március 15-én avatták fel.

Ezután az Igmándi-erőd és a Csillagvár, valamint a XIII. századtól folyamatosan bővülő, és hajdan 30 erődítményből álló komáromi erődrendszer történetével és a szabadságharcban betöltött szerepével ismerkedtek a kirándulók: *Kecskés László* szavait *Szénnassy Zoltán* író, a szlovákiai Komárom történetének krónikása, több helytörténeti mű szerzője egészítette ki, hozzátéve, hogy az 1849-ben Komáromnál lezajlott négy ütközet döntően meghatározta a szabadságharc menetét. Az Új Komáromi Olympos írója később elmondta, a nemzeti történelem megismerésének hosszú folyamatában igen fontos valamennyi település, történetének kutatása, hiszen a nép története épp ezekből az apró mozaikokból áll össze. *Kolics Pálné* (a Baranya megyei Dobszáról érkezett) elmondta: úttörőcsapatuk Klapka György nevét viseli, s az iskolások évek óta minden adatot, dokumentumot összegyűjtöttek a legendás tábornok hőstetteiről, életéről, s több emléktúra után szeptemberben ismét ellátogatnak Klapka városába.

Az országban egyedülálló tengerészeti múzeum felkeresése után az almásneszmélyi Lilla-emlékszobát tekintették meg az akadémia résztvevői. A hely- és irodalomtörténeti gyűjteményt őrző épület helyén állt Lilla hajdani lakóháza, aki 1798-ban költözött oda. A 250 éves épületet 1933-ban bontották le. A nagy költő és Lilla kapcsolatának emlékét, komáromi megismerkedésük tör-

ténetét *dr. Ferenczy Miklós* orvos-helytörténész több tanulmánya, sok korabeli dokumentum, valamint a költő mellszobra és Lilla szép sírja őrzi.

Dr. Gyimesi Endre elismerően szólt a megyei történelmi és nemzetiségi műemlékek megóvásáról, valamint az akadémia rendezvényeinek szervezettségéről és nyíltságáról is. A mezőkovácsházi *Balogh György* könyvtárigazgató — a győri kivételével — eddig valamennyi akadémián ott volt, és sok jelenlétéhez már baráti szálak fűzik. Munkájából adódóan leginkább a honismereti mozgalom társadalmi és intézményi kapcsolatait ködtették le. Szülővárosában négy honismereti szakkör működik. A felnőtt helytörténészekkel négy éve már járt Komárom megyében, s nemcsak a történelmi városok, hanem — parkjai miatt — Tatabánya is tetszett nekik.

Tapolczayné dr. Sári Szabó Éva, a megyei honismereti bizottság elnöke szerint az akadémia három munkanapján igen színvonalasan elemezték nemzetközi emlékhelyeink feltárási feladatát, megóvásának szükségességét, valamint az egyházak és a honismereti mozgalom kapcsolatát. A helytörténeti kutatások számára fontos lehet a községi parókiák, lelkesi hivatalok anyagának tüzetes tanulmányozása. Megyei példa: az egyik településen megtalálták *Gödörházi Gödör József* szendi evangélikus lelkész — Goethe sógora volt — kézi írását, aki 1824-ben jelentette meg „Laura” címmel az első megyei folyóiratot, amely azonban csak két kiadást ért meg. Az akadémia az ilyen források, valamint a História domusok tanulmányozására hívta fel a figyelmet.

Az akadémia résztvevői — Esztergom nevezetességeinek megtekintése után — megkoszorúzták a Tamás-hegy oldalában felállított Szent István-emlékművet, majd ellátogattak a pillisszentléleki pálos kolostor romjaihoz. A megyei tanulmányút Dömösön fejeződött be.

(Tudósítottak: Csató Károly, Kovács Béla, Veizer Tamás. Fotók: Fenyvesi Ágnes, Kiss T. József.)

Az esztergomi bazilikánál

A tokodi alkotóház esuhéből készült remekei (Fenyvesi Ágnes felvételei)